

Brüssel, 8. november 2024
(OR. en)

15031/24

JEUN 270
SOC 793
EMPL 543
AGRI 768
SUSTDEV 118
EDUC 403

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Muutuvad demograafilised suundumused, mis kujundavad maapiirkondade noorte võimalusi – <i>Poliitiline mõttevahetus</i>

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi koostatud taustteave, et selle alusel pidada 25.–26. novembril 2024 hariduse, noorte, kultuuri ja spordi nõukogus poliitiline mõttevahetus.

Muutuvad demograafilised suundumused, mis kujundavad maapiirkondade noorte võimalusi

Poliitiline mõttevahetus

Üha enam määrab Euroopa Liidu demograafilisi suundumusi vananev elanikkond, kusjuures paljud liikmesriigid seisavad silmitsi rahvastikukaoga, mis suurendab tööjõupuudust nendes piirkondades. Need muutused mõjutavad märkimisväärselt meie ühiskonda, nii praeguseid kui ka tulevasi põlvkondi, mõjutades ELi konkurentsivõimet, vastupanuvõimet ja üldist jõukust. Demograafilistel muutustel on suur mõju ka territoriaalsele, majanduslikule ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele, sealhulgas põlvkondadevahelisele koostööle, kusjuures mõnes liikmesriigis ja piirkonnas esineb neid probleeme rohkem kui teistes.

Selliste suurte demograafiliste muutustega puutuvad üha enam kokku kogu ELi maapiirkonnad. Kuigi rahvastikukadu ei puuduta üksnes maapiirkondi, mõjutavad sellised demograafilised muutused ebaproportsionaalselt neid piirkondi ja eriti noori. Võrreldes linnakeskustega on maapiirkondade elanikkond keskmiselt palju vanem ja nende elanikkonna vähenemine on tõenäolisem. Võrreldes linnaelanikkonnaga elab maaelanikkond peaaegu kaks korda suurema tõenäosusega piirkonnas, kus kõrge kvalifikatsiooniga töötajate ja noorte töötajate arv väheneb¹. Lisaks võivad piirkonnad, mis seisavad silmitsi elanikkonna vananemise, madala haridustaseme ja noorte märkimisväärse lahkumisega, sattuda talentide puudusest tulenevasse arengulõksu, mis õõnestab nende võimet ehitada üles kestlik majandus². Seetõttu on nende piirkondade säilitamiseks ja arenguks hädavajalik luua toetav keskkond, mis julgustab noori jääma maapiirkondadesse.

¹ Komisjoni talituste töödokument, *mis on lisatud dokumendile*: komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – Tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad 2040. aastaks“ (SWD(2021) 166 final).

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (COM(2023) 32 final).

Noored ei ole mitte ainult meie ühiskonna olevik ja tulevik, vaid on ka asendamatud arengu katalüsaatorid. Nad toovad uuenduslikke ideid, uusi perspektiive ja dünaamikat, mida on vaja tänapäeva maailma keerukate probleemide lahendamiseks. Noorte olemasolu, innovatsioon ja elujõulisus võivad luua uusi võimalusi ja edukat kohalikku keskkonda ning edendada paremate tulemuste saavutamist nendes piirkondades. Paljud Euroopa Liidu maapiirkonnad ja äärealad seisavad aga silmitsi erinevate demograafiliste probleemidega ning see vähendab noorte mõju ja kasvu nende kohalikus keskkonnas.

Tööealise elanikkonna vähenemine maapiirkondades ja vähem arenenud piirkondades aeglustab majanduskasvu ja mõjutab otseselt Euroopa konkurentsivõimet, seades ohtu ELi majandusliku, territoriaalse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse. Tööjõu kahanedes on maapiirkondadel üha raskem investeringuid ligi meelitada ja majanduskasvu säilitada. Kui noored lahkuvad maapiirkondadest, ei ole neil piirkondadel innovatsiooni ja arengu edendamiseks vajalikku inimkapitali ega talente, mis süvendab veelgi juba olemasolevaid probleeme. Euroopa Komisjoni teatises „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ antakse strateegilisi suuniseid selle suundumuse ümberpööramiseks, et muuta need piirkonnad elujõuliseks ja talentidele tuginevaks majanduseks. Selliste püüdluste võti on integreeritud lähenemisviis, mis keskendub töövõimaluste mitmekesistamisele, talentide arendamisele, kvaliteetse hariduse ja koolituse edendamisele ning maapiirkondade muutmisele atraktiivsemaks elamise, õppimise ja töötamise kohaks. Need strateegiad, mida toetavad ühtekuuluvuspoliitika ja ELi fondid, on väga olulised maapiirkondade kestliku arengu tagamiseks ja Euroopa majanduse konkurentsivõime säilitamiseks.

Oluline on meeles pidada, et maapiirkondade demograafilised muutused ei mõjuta mitte ainult majandust, vaid avaldavad sügavat mõju ka nende kogukondade sotsiaalsele struktuurile. Nende piirkondade noortel võib olla suurem oht kogeda sotsiaalset tõrjutust ja eraldatust ning piiratud juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, koolitusele ja töövõimalustele, sotsiaal- ja tervishoiuteenustele ja maale ning on tõenäolisem, et nad ei ole otsuste tegemisel piisavalt esindatud. Need probleemid koos mõne maapiirkonna geograafilise eraldatusega võivad süvendada sotsiaalset ja majanduslikku tõrjutust ning nõrgendada kogukonna suutlikkust end pikaajaliselt ülal pidada. Kogukondadel, võrdsel juurdepääsul kvaliteetsele haridusele ja kohalikel kõrgharidusvõimalustel võib samuti olla oluline roll noorte kohalejäämisel ja demograafiliste muutuste, näiteks ajude äravoolu leevendamisel. Tugevad kogukonnasidemed, sotsiaalne kaasatus, kohalik eluasemetoetus ja sisuka osalemise võimalused võivad aidata hoida maapiirkondade noori aktiivsena ja siduda neid oma kohaliku piirkonnaga³. Nende probleemide lahendamiseks on väga oluline edendada põlvkondadevahelist õiglust ja koostööd. Edendades koostööd ja mõistmist nooremate ja vanemate põlvkondade vahel, saab luua tugevamaid ja vastupanuvõimelisemaid ühiskondi. ELi noortestrategias 2019–2027 ning selle Euroopa noorte eesmärkides nr 3 ja nr 6 rõhutatakse kaasava ühiskonna edendamise ja maapiirkondade loomise tähtsust, kus noored saavad oma potentsiaali täielikult rakendada ja kohalikul tasandil jõudsalt areneda⁴. Maapiirkondade noorte mõjuvõimu suurendamine ei ole oluline mitte ainult nende individuaalse edu jaoks, vaid ka rahvastiku vähenemise suundumuse ümberpööramiseks ja maapiirkondade taaselustamiseks. Investeerides nende potentsiaali, saame luua dünaamilisemaid, uuenduslikumaid ja kestlikumaid kogukondi, mis on tulevaste probleemidega toimetulekuks paremini valmis.

³ Bárta, O. ja Moxon, D. (2024). EUYD10 EU Youth Conference in Budapest, Hungary. Final Conference Report. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13836827>

⁴ Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (2018/C 456/01).

Komisjoni teatises „Demograafilised muutused Euroopas: poliitikavahendid“⁵ on esitatud liikmesriikidele kättesaadavad poliitikavahendid, tegelemaks demograafiliste muutustega ning nende muutuste mõjuga ELi ühiskonnale ja majandusele, sealhulgas ELi üleilmse konkurentsivõimega, kusjuures üks neljast sambast keskendub noortele. Selleks tuleks kohandada avaliku sektori poliitikat ja asjakohasel tasandil antavat toetust, et toetada ja võimestada nooremaid põlvkondi jõudsalt arenema ja oma oskusi arendama ning hõlbustada nende juurdepääsu tööturule ja taskukohasele eluasemele.

Eeltoodut arvesse võttes palutakse ministritel sõna võtta järgmiste suunavate küsimuste põhjal. Palume piirduda sõnavõtmisel maksimaalselt kolme minutiga.

Aruteluküsimused on järgmised.

- Kuidas tõhusalt tegeleda demograafiliste suundumustega, mis mõjutavad kõige rohkem maapiirkondades ja äärealadel elavaid noori?
- Kuidas saaks maapiirkondades ja äärealadel elavaid eelkõige vähemate võimalustega noori võimestada kasutama oma potentsiaali kohapeal edu saavutamiseks?
- Kuidas saaks kohaliku, piirkondliku, riikliku ja ELi tasandi parimaid tavasid liikmesriikide vahel jagada ja rakendada, et vähendada piirkondlikke erinevusi ja rahvastikukadu ning hoida ära noorte lahkumist nendest piirkondadest?

⁵ EUR-Lex - 52023DC0577 - ET - EUR-Lex (europa.eu).